

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

59. An idem dicendum sit, si procedatur via accusationis, itaut in tali casu possit fieri accusatio sine prævia correctione? Et distinguitur inter viam accusationis, & denunciationis? Ex p. 7. tr. 3. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

RESOL. LVIII.

An testium inductio debeat precedere denunciationem publicam?
Et difficultas est, si proximus in correctione obduraverit, utrum sint adhibendi? Ex p. 7. tr. 3. Ref. 56.

§. 1. Existimavit Durandus in 4. dist. 9. quest. 4. in peccatis, quæ sunt occulta, testium inductionem esse prorsus illicitam; & tunc solum esse licitam, quando peccatum aliquod occultum, in duorum, vel trium notitiam devenit: ideòque si corripienti solum innotescat, post privatam admonitionem, bis terte repetitam, non debet vterius procedere. Primum, quia si testes pro isto peccato sint adhibendi, vel quia necessarij sint ad probationem criminis, sed hoc non; siquidem fieri potest ut crimen non viderint; & præterea in correctione fraterna, etiam quando ad denunciationem devenitur, non incumbit denunciati ista probatio, cum denunciatio sit actus charitatis; & in eo ab accusatione distinguitur, quòd ipsemet denunciator sit testis, nec opus semper sit, alios secum ad Prælatum, cui denunciat, adducere, ut iam ostendimus; vel testes adhibendi sunt, ut ipsi iudicent, an in peccatum istud denud incidet ipse peccator, sed hoc non: quia hoc iudicium non potest fieri absque prævia vita, conversationis, & reliquorum aliorum ipsius delinquentis perquisitione: hæc autem perquisitio privatis hominibus, quales sunt ipsi testes, prorsus interdicitur, vel sunt adhibendi, ut testificentur se officio suo in ipsa correctione functum esse: hoc autem est omnino inutile & vanum: ad quid enim prodest Deo, & in conscientia, quòd homines, nos officio non deesse resciant: igitur in peccatis occultis, post privatam, & secretam monitionem, non est vterius per testium inductionem procedendum.

2. Verùm hanc Durandi opinionem refellit, D. Thomas in 2. 2. quest. 33. ad 1. docet namque post privatam monitionem, antequam ad publicam denunciationem deveniatur, adhibendos esse testes, ut patet Matthæi 13. Adhibe tecum unum, aut duos testes. Deinde ordo charitatis postulat, ut quando non potest famæ, & vitæ spirituali proximi, simul consulti, potius famæ, quam vitæ spiritualis iacturam faciat: est enim vita spiritualis animæ, multò charior, & pretiosior fama. Tertio de extremo ad extremum non est veniendum, nisi per medium; ad hoc ut proximus noster, quàm minimo suo incomodo emendetur: principium autem correctionis fraternæ, quod fit, quando proximus corripitur privatim, est omnino occultum: finis autem est, quid publicum, & manifestum, nempe Ecclesiæ denunciatio: ergo inter utrumque debet intercedere aliquod medium, quod de utroque extremo participet nempe unius, aut alterius testis inductio. Quarto, illud expressè docet Augustinus sermone 16. de verbis Domini, ubi hanc Christi sententiam, Si peccaverit in te frater tuus, de peccato occulto intelligit, Peccavit in te inquit, quando tu solus scis, si alij eiusdem peccati confesi sint, etiam peccavit in eos. Atqui in huius peccati correptione præcipit Christus, adhiberi testes: ergo non tantum pro publico, sed etiam pro occulto sunt adhibendi, iuxta illud eiusdem Augustini, ut refert D. Thomas loco citato, Peccatum fratris non debet occultari, ne putrescat in corde, quo loco agit de occulto peccato, ut patet ex hoc quod ait, si non detegatur, putrescet in corde.

3. Vnde ad primum Durandi argumentum, respondeo, testes quatuor de causis adhiberi. Pri-

mò ut præ reverentia testium non audeat negare factum, & ut spondeat coram illis emendationem: admonitio quippe coram alijs facta magnam vim ad morum correctionem habet. Secundò, ut si neget se fecisse, testes postea eum obseruent. Tertio, si fateatur factum, sed neget esse peccatum, à testibus convincatur esse peccatum. Denique, ut testes eum hortentur, & ad emendationem, atque correctionem vitæ suæ ei stimulos admoveant. Et hæc omnia docet Duallius in 2. 2. tr. de Correc. quest. 9. art. ult.

4. Non nego tamen ratione circumstantiarum sæpius testes non esse adhibendos ante publicam denunciationem. Et idèd Hurtadus volum. 2. disput. 163. sect. 7. §. 115. & si proximus in correctione obduraverit est difficultas, utrum sint adhibendi? Aliqui censent à S. Thoma sentiri eos adhibendos, utrum loquitur expressè ante accusationem publicam. Ego existimo duo; alterum eos adhibendos ante publicam accusationem delicti, ut expressè S. Thomas, quest. 3. art. 8. ex Beato Augustino, & alijs. Quod accipere quando possunt adhiberi sine proportionato damno deferentis, aut alius: & quia hoc damnum frequenter timetur, idèd Henr. Durand. & alij censuerunt non esse obligationem eos adhibendi. Ita Hurtadus.

RESOL. LIX.

An idem dicendum sit, si procedatur via accusationis, ita ut in tali casu possit fieri accusatio sine prævia correctione?
Et distinguitur inter viam accusationis, & denunciationis. Ex p. 7. tr. 3. Ref. 57.

§. 1. Negativam sententiam si emendatio fratris speratur docet Lorca in 2. 2. D. Thoma disput. 47. numero 27. ubi sic ait. Patet, materiam accusationis esse omnia delicta, quibus inferitur iniuria alicui, præsertim Republicæ, atque ad eò illa etiam, quæ solum nocent peccanti, si publica & scandalosa sint; nam quæ talia sunt, nocuumtum Republicæ afferunt. Cùm igitur hæc etiam sint materia correptionis, ut ex supradictis constat, quamvis in aliquibus eorum raro habeat locum, non est negandum, etiam in processu accusationis sæpè lege charitatis præmittendam esse admonitionem. Hæc est sententia Doctoris Angelici art. 7. Cùm enim in 3. argumento obiecit, in accusatione non deberi admonitionem; ergo nec in denunciatione; solum respondet his verbis: Ad tertium dicendum, quòd quando imminet periculum multitudinis, non habent ibi locum hæc verba Domini. Nec distinguit inter accusationem, & denunciationem, quasi dicat, tam in vna, quàm in alia solum excusare omissionem admonitionis, quando est periculum in nocumento alterius. Quod ergo dicitur in cap. Qualiter & Quando, solum significat, magis convenire admonitionem denunciationi, quia solum expetit emendationem delinquentis, quàm accusationi; sed in accusatione etiam aliquando deberi admonitionem, constat ex Anacleto Epistola 2. cap. Accusatio, 2. quest. 7. Hæc vsque Lorca, cui adde Caiet. in 2. 2. q. 33. art. 7. & alios ubi infra.

2. Nec deseram hîc apponere verba Ioannis Dicastillo de Iust. lib. 2. tract. 1. disput. 7. dub. 2. num. 9. ubi sic ait: Probabilius est, & pia sententia Soti lib. 5. quest. 5. art. 1. & Sylvester verb. accusatio. punct. 3. quos alij sequuntur, semper, scilicet præmitti debere ante accusationem fraternam correptionem, de

qua Math. 18. *Si peccaverit in te frater tuus corripe eum inter te, & ipsum solum.* Licet enim respondere possimus ibi tantum agi de denunciatione ex charitate, quā appellamus Evangelicam; quam idē debet precedere secreta monitio, quia insignita est ad emendationem delinquentis; non verō de accusatione, quæ tendit ad punitionem in utilitatem boni publici; non habita ratione famæ peccatoris; Nihilominus tamen Christus utrumque videtur coniunxisse. Primò: ut fieret correptio, deinde, ut procederetur ad punitionem; quamvis, hic processus ad punitionem semper videtur temperatus in ordine ad utilitatem delinquentis. Idē absolute placet prior sententia, quæ id præcisè non requirit in accusatione spectata solum illius natura, ut explicatum est. Ita Dicaillus.

3. Sed ipse meritò ibi affirmativæ sententiæ adhaeret, quam etiam docet doctissimus Duallius 2. 2. *tract. de Correl. quest. 9. art. 5.* ubi sic ait. Quæres an quando proceditur per viam accusationis, & non simplicis denunciationis, servandus sit ordo correptionis fraternæ: ita ut nunquam apud Iudicem reum aliquem accusemus, quin prius eum priuatim, & secreto monuerimus? Notandum est, differentiam esse inter accusationem, & denunciationem: Primò, quòd accusatio habeat pro fine vindictam delinquentis, vel ad satisfactionem iniuriæ, quam intulit; vel ut iustitia legalis quæ est virtus uniuersalis, conferuetur: at verò denunciatio habet pro fine emendationem seu bonum delinquentis. Secundò, quòd accusatio sit actus virtutis iustitiæ, ut patet; denunciatio verò actus virtutis iustitiæ, ut patet; differunt in forma probationis; nam in accusatione, præter accusantem, requiritur plena probatio: in denunciatione verò istud non requiritur, quia denunciatus admittitur, ut testis, neque censetur propriè actor, cum nihil agat in vindictam delinquentis, sed quidquid agit est in bonum illius. Hoc posito distracti, sunt Doctores in diuersas sententias: alij enim, ut Divus Thomas in 4. *distinctione 19. quest. 2. artic. 3. quasiuncula 1. ad 4.* Caietanus in *art. 7. quest. 33.* Durandus *quest. 4. ad 1.* & Syluester *verbo accusatio. q. 3.* volunt admonitionem accusationi, non minus quam denunciationi præmittendam esse. Alij verò, ut Sotus, *quest. 4. ad secundam confirmationem.* Abulensis *quest. 97. ad 7.* Angelus *verbo Accusatio.* Richardus *artic. 3. quest. 4.* & alij dicunt in processu accusationis admonitionem non habere locum.

4. Quæ opinio, si de iure in rigore sermo sit, magis probatur, tum quia Capitulo: *Qualiter, & Quando, de accusationibus,* scribitur, sicut accusationem legitimam debet precedere inscriptio, id est libellus, in quo accusatio scripta contineatur, sic & denunciationem charitatiua monitio. Quibus verbis aperte insinuat, admonitionem ad denunciationem, & non accusationem esse necessariam; tum quia in praxi istud ab omnibus vbique obseruari solet, ut nepe qui vult alterum apud Iudicem accusare, non solet eum priuatim, aut per amicos, prius admonere, saltem nemo est, qui eum, si secreto non monuerit, iniustitiæ, aut peccati redarguat, siquidem vitur iure suo, minusque adhuc Iudex eius actionem, & accusationem, defectu huius admonitionis repudiat: igitur, si summo iure agatur, ad accusationem admonitio non requiritur: tum demum, quia ex natura rei secreta admonitio non respicit forum exterius; est enim natura sua secreta, & quæ probati nequit: agitur enim inter correptum, & corripientem; quamuis inducantur testes, tamen istud non impedit secretum, quia ipsi ad sigillum tenentur: quo fit, ut hæc inductio testium inepta sit ad probationem iuridicam: igitur in accusatione coram Iudice, in rigore iuris, non requiritur præuia admonitio. Dixi, in rigore iuris,

quandoquidem ex charitate, & lenitate, quæ inter homines debet intercedere, præsertim quando est aliqua coniectura, quòd ipsa poterit prodere: non est dubium, quin ipsa præmitti debeat: unde si nihil aliud voluerint auctores prioris sententiæ, credendum hoc modo opinionem eorum esse veram: sed quia videntur loqui in rigore, & iure summo, idcirco eo sensu posterior sententia multò est probabilior. Hæc vsque Duallius; cui adde P. Lugo de *Iustit. tom. 2. disp. 37. sect. 7. n. 81.* & Doctores communiter.

RESOL. XL.

An ordo correctionis non solum in foro conscientie sed etiam in foro externo sit seruandus? Et an si Prælato, vel Iudici constaret iniuriam fieri reo, eo quod denunciatur, vel accusatur, non præmissa admonitione, quando debita est, teneretur, quantum potest commode, denunciatio, & accusationem impedire, & conari, ut Evangelicus ordo seruetur? Ex p. 7. tr. 3. Ref. 58.

§. 1. AD hanc difficultatem respondet Loeza in *2. 2. disp. 47. num. 28.* ubi sic ait. Dubium est, utrum ordo correctionis non solum in foro animæ, sed etiam in foro contentioso debeat seruari, ita ut denunciatio facta non præmissa secreta admonitione, sit irrita; & repellenda; nec Iudex postea denunciatione admissa procedere iudicialiter. Hoc dubium versat Bañez *art. 8. quinto loco,* & vix percipi potest, quid tandem definiat. Videtur autem in foro exteriori deberi hunc ordinem ex illis verbis *c. Qualiter, & Quando,* ubi sic: sicut accusationem legitimam debet precedere inscriptio, sic & denunciationem charitatiua monitio, & inquisitionem clamorosa insinuatio: sicut ergo inscriptio, hoc est, libellus, quo accusatio scripta contineatur, & denunciationem accusantis, oblata probatione; requiritur ad accusationem, & tantum, ut aliter admittenda non sit; & sicut ut iudex procedat via inquisitionis, necessarium est infamia, & aliter iniuste procedit; ita etiam videtur admonitionem præxigi ad denunciationem: nam eodem modo Decretalis de tribus his loquitur. Præterea in *cap. Licet Heli, simonia,* cum Abbas Pomposianus delatus esset ad Sum. Pontificem, de multis criminibus, ipse opposuit delatoribus non præmissa fraternam admonitionem: quasi propterea denunciatio admittenda non esset; contra verò delatores testati sunt, eam præmississe. Et in *cap. Accusatus, quest. 2. §. 7.* Hæc & alia, præcipiuntur, ut excommunicentur qui accusarint Prælatos, non prius fraternam correctionem communitos.

2. Nihilominus tamen duo asserenda videtur, primum est. Si Prælato constet iniuriam fieri reo, eo quod denunciatur, vel accusatur non præmissa admonitione, quando debita est, teneretur, quantum potest commode, & conari, ut Evangelicus ordo seruetur: quoniam lege charitatiua obligatur vitare illa incommoda, quæ ex denunciatore, vel accusatione reo imminet: si potest alia via peccato, & eius incommodis occurrere. Secundum, Si iudex non possit aliter providere obseruationi ordinis Evangelici, quam denunciando iudicium, & repellendo denunciatio, & accusationem, à qua, qui denunciat, vel accusat, desistere non vult, potest admittere: & si requiratur eius officium, tenetur admittere, quamuis sciat, non præcessisse debitam admonitionem. Probatur primò. Quia nullo iure cautum est; ne illa